

Len,

Net nu, net vandaag, daags voor wat een hoogdag moet worden voor me, waarvoor ik jaren in de strakste orde heb geleefd? Bericht van jou? Geen idee hoe het komt, zou je antwoorden, het is allemaal toeval, er is geen Plan en je zoekt overal veel te veel verklaring, punt. En toeval en voetbal, die verschillen één letter, maar dat had je vast nog niet door zeker?

Nooit liet je je helemaal kennen. Jij altijd de actie waarop mijn reactie moest volgen, kon niet anders.

De oudste, onvermijdelijk, onontkoombaar, alomtegenwoordig.

Jij, altijd jij.

Genoeg.

Daarom ging je weg, daarom ging ik weg, bevind ik me nu waar ik ben, toch? Mijn slaapkamer in mijn huis in Duitsland, mijn groen-witte kousen voor me op bed naast de groene enkel-tape, scheenbeschermers, pleisters, witte shorts en ondershirt, polsbandje en voetbalschoenen. Alles in twee identieke rijen. Alles in steeds dezelfde volgorde geschikt, alles in tweevoud, altijd zo ge-

daan sinds ik speelde, want je weet maar nooit, ook al ben ik al jaren prof, weet ik dat de club voor alles zorgt, zelfs mijn schoenen poetst na trainingen, na matches. Ze lachen er nog altijd om, daar is Jon met de grote tas. Ik kijk naar mijn Ausrüstung en zou nu echt aan de wedstrijd van morgen moeten denken, zou mijn shirt in de bezoekerskleedkamer moeten visualiseren, aan een kapstok in een nis, GRIM 8 op de rug, zou me daarna het gekletter van studs in de catacomben moeten voorstellen, mannen die zichzelf moed in brullen, kokhalzend stress wegslikken, bidden tot goden, de muziek en de golven supporterskreten die over ons heen breken wanneer we het veld betreden, het licht van de schijnwerpers verblindend, mijn blik kort gericht op de kleine groene vlek die ons supportersvak is in een draaikolk van vijfenzeventigduizend mensen, na het fluitsignaal mijn eerste baltoets die perfect moet zijn, mijn eerste duel gewonnen, onze wil aan de tegenstander opgelegd, ons tempo dat meteen moet heersen, en laat iemand de bal onder zijn voet wegschieten, geeft iemand een slechte pass weg in die eerste momenten, dan krijgt bij mijn blik, focus, verdomme, vastpakken, ik wijs een looplijn aan, een zone die bezet moet worden, een passrichting die moet afgeschermd, brullen doe ik nooit, werkt niet, dat heeft onze doelman naar wie niemand luistert nog altijd niet door, maar ik ben met mijn hoofd bij de keukentafel beneden.

Daar ligt sinds deze ochtend jouw postkaart. Op de fotozijde de rimpelloze zee en mensenloze bergen en bossen van Doubtful Sound, Nieuw-Zeeland, het land waar je eerste kaarten ooit hun reis naar ons ouderlijke huis en mijn Academie in Rostock hadden aangevat. Daarop een eenvoudig getal, onhandig in dikke stift aangezet, dat de kilo's van je rugzak met ons deelde, een waarde

die door de jaren heen met elke volgende kaart zou afnemen. Vijftien. Veertien komma twee. Elf. Tien.

Maar de kaart die sinds deze ochtend beneden op tafel ligt hoeft ik niet te lezen. Ik weet zo al welke boodschap ze brengt. Wij blijven broers ondanks de jaren, zeeën en continenten tussen ons in. Dat je woorden me nu bereiken, en het zijn woorden, dat weet ik, kan alleen maar betekenen dat we met hetzelfde besluit hebben gespeeld. Ja, Len, ik ook.

Ik kom naar huis.

Genug. Das wär's.

Ik stop mijn spullen traag in mijn tas en stel me een leven voor zonder voetbal. Mijn allereerste maanden sinds jaren zonder trainingen en stages in Spanje, geen fysio en tests meer, geen data of evaluaties, geen fitness, geen vliegtuig of bus meer in en uit met die hele bende, dat hele circus. Ik zie mezelf vrij van al wat moet, mijn horizon in tijd en ruimte verlegd. Weg, op weg. Een niemandsland waarin ik eindelijk ons thuis kan vatten.

Ons verhaal vertellen. Al wat ik altijd voor mezelf heb gehouden. Alles. En daarmee jou vatten, jouw wie en waarom in godsnaam. Wat niemand ooit is gelukt. Eindelijk mijn lezing neerleggen, mijn uitvoering en bewerking van de feiten van onze jeugd – jouw feiten vooral – die door onze ouders reeds in hun meest liefdevolle versie werden geordend en geduid, en met de jaren verschoond. Wie weet wordt hun verhaal straks overhoopgehaald bij het blijde weerzien.

Voor hen verloren zoon, voor mij grote broer. Onmogelijke oudste. Zouden ze mijn bijrol bijschaven? Herzien? Misschien ben je echt veranderd. En, kijk, door jou heb ik mijn vertelling al aan-gevat.

Jij, altijd jij.

*En ik dan? Wanneer is mijn vertrek begonnen? Waar precies?
Heb je je dat al eens afgevraagd? Lang voor ik mijn eerste en enige
rood ooit pakte, dat zeker.*

Einde van de wedstrijd.

Met een klinische tackle maai ik een speler neer die me de hele match niet heeft aangeraakt, nog niet heeft aangekeken, en de bal was ver weg, ik bedoel, niet een halve, maar zeker drie, vier meter, dus het is dik verdiend, mijn uitsluiting, ik heb erom gevraagd, pakte in het eerste kwart al geel voor uithalen naar de scheids, maar dit is pas echt vuil van me, gevaarlijk, noodrem enzovoort. Hoe heerlijk voelt het om iemand zo bot en raak te grazen te nemen, vooral omdat hij me helemaal niets heeft aangedaan. Zijn enige misdaad was dat hij zo'n aanstellerig haarlintje droeg, wat net minder erg is dan een haardotje, had hij een dotje gedragen, ik had hem in zijn gezicht geslagen, maar het kan me toch niets meer schelen, helemaal niets meer, verwelkom de klappen van de knie en de studs van mijn slachtoffer vol op mijn wang als een beloning, ik moet en zal er een punt achter zetten, achter de hele wedstrijd, overal, thuis, hier. Tot dan waren geen van mijn passes zuiver en heb ik overal en nergens gestaan, alles

willen doen, ik was veel te zichtbaar, veel te aanwezig, helemaal niet zoals *der mächtige* Toni Kroos, die onzichtbaar onmisbaar speelt, eenvoudig ruimte voor de anderen creëert, nee, ik ben snel buiten adem geraakt, heb gelopen zonder nadenken, volledig buiten ons team om gehandeld dat niets meer van hun middenvelder, hun anker-8, begreep en snel achter elkaar twee goals slikte via openingen en balverlies in mijn zone omdat ik alle aanwijzingen van de coach over positie en looplijnen en zonedekking straal had genegeerd. Ik kan niet meer wanneer ik mijn torpedo afvuur, vlak na de tweede tegengoal in minuut 44. Dat zie ik op het scorebord, in een flits, en wanneer ik doorschuif, de zijlijn voorbij, sluit ik mijn ogen – de geur van gras en zand plots sterk, in mijn kop uit het niets twee regels uit een punknummer *Will you be my friend will you be my friend*, die me direct je lege kamer in katapulteren, tot ik met een knal in de boarding eindig en weer bij de match ben.

Blijf even liggen nu. De hemel is staalblauw.

Haal me eraf. Alsjeblieft. Sluit me uit.

Met voetbal krijg je zelden wat je verdient, zei je altijd.

Zelden heb je een match van me gemist.

‘Maar straks ben ik weg, dus kom ik niet meer kijken, zo wen je er alvast aan.’

Nu vaststaat dat je naar het verst mogelijke land ter wereld zal vertrekken, Düsseldorf-Frankfurt, Frankfurt-Singapore, Singapore-Wellington, is ze welkom, mijn woede, als een sleutel die ik heb gevonden. Als je er die middag wel bij was geweest, dan had je als enige toeschouwer hardop gelachen, want je weet dat ik tot dan in mijn hele zestienjarige voetbal-

leven nog nooit zo smerig heb getackeld, nooit deed wat helemaal niet hoort, niet mag.

‘Meer smeerlap, Jon,’ had het na elke match geklonken. Meer slimme smeerlap, dat waren je woorden.

Tevreden, nu, grote broer?

Eindelijk heb ik toegegeven aan mijn instinct dat altijd vergelding had geëist na de zoveelste aanslag op mijn lijf. Elke pijn heb ik in stilte verbeterd, de balans alleen met een slimmere actie hersteld en de bijnaam IJskast niet voor niets verdiend. Tot jij besloot onze onmogelijke jeugd samen achter te laten. Jouw silhouet vind ik niet meer bij de lijn. Plots dringt tot me door dat ik het jaren zonder jou zou moeten doen.

Is dat niet wat ik wilde?

Wie moet ik nog wat bewijzen? Naar wie moet ik me nog schikken?

Waarom ben ik dan zo razend?

Gejoel, geschreeuw uit alle richtingen wanneer ik over-eind kom. De scheids blaast schrill en kort, roept me bij zich met een strakke arm, fascist, wil ik schreeuwen, ik steek mijn hand op naar hem, het is al goed, maar ik moet en zal naar hem toe komen, wat ik op mijn dooie gemak doe, waarop hij rood toont, bloed, exit, en richting horizon wijst, veld af jij.

Ik voel opluchting, heb een last van mijn schouders afgegooid. Na een korte draf naar de plaats van het delict tik ik mijn jankende slachtoffer op zijn schouder alsof ik me wil excuseren, maar fluister ‘Man, overdrijf niet, je hebt geen kogel in je buik’ en zie tot mijn plezier dat zijn haarbandje van zijn hoofd is gegleden. Traag wandel ik naar onze zijde om

langer te kunnen genieten van de haat van het publiek die ik in ontvangst neem als een applaus. Weersta de drang om twee vingers in de lucht te steken, vaarwel en victorie, klus geklaard, kop naar de grond. Voor mijn coach wat kan zeggen trek ik mijn shirt uit en geef het haar, waarop ze me toesist dat ze me nog langer gaat schorsen.

‘Je mag ballen rapen,’ roept ze me na, ‘als je geluk hebt, en cornervlaggen in de grond steken. Als ik goedgezind ben.’

Will you be my friend

Maar ik verlaat het slagveld met rechte rug, schouders breed, blik op oneindig, en neem tevreden afscheid, meen ik, van voetbal en alles waarvoor ik jaren heb geofferd. *Just did it* en niets meer moet.

Licht, lucht.

Ik geef mijn basispositie op, wil geen spelmaker meer zijn, nergens meer. Wil nooit meer een bal aanraken, daar, ik trap mijn Mercurials al uit, schoenen van tweehonderdzeventig euro, belachelijk allemaal, weggegooid geld, wandel op mijn sokken in het gras, mijn voeten bevrijd, en weet zeker, nooit zal ik nog een match op televisie zien, allemaal gedoe, allemaal FIFAFOEFA, zei je en je hebt gelijk, klaar mee, tot een scout van Hansa Rostock me vijf minuten later in de kleedkamer vraagt wat ik wil in mijn leven. Of verkassen naar hun eliteschool in Duitsland *eine Option* voor me is.

Hij schudt me de hand en zet zich op de bank aan de muur tegenover me. Hij ziet er netjes uit, piekfijn. Haar strak in een zijstreep, zijkanten kortgeschoren, afgetraind, scherpe kaken, vriendelijk gezicht ook. Een cliché van een Duitse trainer, lijkt nog meer speler. Wat is zijn verhaal, vraag ik me af, ka-

potgetrapt, gescheurde kruisbanden, uitgeteld, maar voetbal niet kunnen loslaten en daarom maar bij de lijn werken, genoegdoening zoeken in je UEFA-licenties? In de vleesmolen blijven draaien, dat is het.

‘Eliteschool,’ herhaal ik, en lach veel te luid. De ironie, de totale ironie. Ik knalde zojuist de deur naar een voetballeven dicht en er blijkt nog een voet tussen te zitten.

De Duitser blijft kalm. Hij meent het. *‘I am Thomas, by the way.’*

‘Jon,’ zeg ik. Ik zucht.

‘So eine Chance, Jon. Hansa Rostock.’

Chance? Geluk of kans?

Misschien, probeert hij. Ik zou hun nummer acht kunnen worden, of hun tien. Op termijn. Als ik zou werken. *Work for it.*

You know. Perhaps. Vielleicht.

Leicht, denk ik. Veel lichts is er niet aan, aan dat woord. *‘Not much light in there,’* antwoord ik, zeg het eerder tegen mezelf.

Hij geeft niet op, schetst een leven in Duitsland waarin voor me zou worden gezorgd, aan alles zou worden gedacht. Terwijl ik denk: ‘misschien’ is loodzwaar van alle mogelijkheden die het inhoudt, van de beslissing die je boven het hoofd hangt. Misschien wordt het een goede dag, misschien niet. Wat is dit, wat heeft deze dag in godsnaam te betekenen? En ik kijk naar buiten door die smalle, langgerekte cabinaampjes die niet opengaan en die overal en altijd, bij welke club ter wereld ook, vlak onder het dak zitten. Het lijken bunkergaten, vizieren van een tank.

Ik speel *unvorhersehbar*. *Lebhaft*. *Mercurial*, probeert hij grappend, *like your shoes*. Hij volgt me al een hele tijd, legt hij uit. Had me gezien bij een toernooi in Duitsland. Iedereen speelt weleens een match zoals vandaag, denkt dat ik vandaag gewoon te veel mijn best deed. Vaak een teken dat je klaar bent voor de *next step*. Je kunt niet alles oplossen.

Hij moest eens weten.

Sorry, wat? Deze club is te klein voor me geworden?

Te klein? Die twee woorden. Bijt op mijn tanden. De reden waarom ik zo hard train om mijn techniek te perfectioneren, mijn spiermassa te vergroten, mijn kleine een meter vierenzestig te compenseren. Te klein, dat komt altijd hard aan, hoe het ook is bedoeld, als een stomp in mijn maag.

You have outgrown your club. Mijn omgeving past niet meer bij me, vervolgt hij.

Opnieuw een voltreffer. Dat is waar, zeker thuis. Maar we kiezen onze omgeving niet, toch? De plek waar we geboren worden? Ik kijk hem in de ogen. Hij zwijgt meteen.

Middenvelder hier, middenvelder thuis.

Ik schud mijn hoofd en staar naar mijn schoenen, die hij achter me heeft opgeraapt en voor me heeft gezet, de strepen van contact als schaafwonden op de wreef, de zijkant, ze vallen me plots op, ik zoek naar iets wat zeker en licht is in mijn leven, onveranderlijk ook, vraag me af of dit weer zo'n wisseldag blijkt.

En je weet dat ik niet van verrassingen houd. Ik vermijd onverwachte toestanden, haat ze.

Daar is je nummer weer in mijn hoofd.

Will you be my friend, will you be my friend, will you be my friend

‘Könnte deine letzte Chance sein.’

Dat begrijp ik wel.

Thomas komt overeind. *‘It’s where Kroos once started.’*

Hoe vaak zou hij dat al hebben gebruikt? Mijn blik laat geen ruimte voor gesprek meer.

‘You know. Gut.’ Daarop verdwijnt hij.

Er is geen wolk aan de hemel, dat zie ik door de raampjes. Minutenlang staar ik naar zijn kaartje in mijn trillende hand tot ik moet kokhalzen en in korte, hevige schokken overgeef in de douche, mijn ontbijt van granola en fruit en de sportdrink van de match op de tegels, spuug een versleten versie van mezelf uit. Laat koud water over mijn hoofd stromen tot het pijn doet, shorts en sokken en scheenbeschermers nog aan tot ik doorweekt ben en ongecontroleerd ril.

Goed geweest, klaar mee, net als met het WK van eerder die zomer. Ik had het met toenemende tegenzin uitgezeten, de enige voor televisie thuis die erom gaf. Had de knoop in mijn maag strakker voelen worden met elke grootmacht die de boot in ging, Kroos en Duitsland mee op de hoop van systemen die niet meer werkten. Dat de zon buiten snoeihard scheen, de dagen en nachten loodzwaar van de warmte waren en zomerstormen konden razen, dat was al wat nog zeker was in juli en augustus 2018.

Crisissen zijn zo gewoon als het dagelijkse nieuws. Ook thuis, zolang ik me kan herinneren. En nooit heb ik opgegeven.

*Will you be my friend
when the summer ends?*

Even zinderend blauw als de lucht boven mijn torpedotackle is de hemel ruim tien jaren terug, ook op een zaterdag, in 2008, wanneer ik nietsvermoedend opsta en uit het raam van onze kamer de lege tuin in kijk. Ik ben nog geen zes en voel een drukkende stilte die nooit eerder had geheerst thuis. Dat gevoel van dreiging is al wat ik me herinner van die dag, samen met één beeld: jij, Len, naast onze kat Nejo op het dak van ons huis, roerloos, bijna niet meer te onderscheiden van de schemerende avondhemel. Dat, en dat ik me voor het begin van de dag aan ons raam niet durf te verroeren en eeuwig, zo lijkt het, wacht op een klap, een ontploffing die niet zou komen. De rest van het verhaal moet ik opmaken uit wat mama en papa en jij deelden en met elke keer werd het grappiger en konden jullie er steeds meer mee leven. Daarom moesten jullie het steeds weer vertellen. Met verhalen maken jullie de meest aangrijpende momenten van jullie levens lichter.

Dus stel ik me mezelf maar voor als zesjarige Jon in jullie

verhaal, vroeger op dan gewoonlijk, zonder idee van wat me gewekt zou kunnen hebben. Op basis van een foto uit die tijd geef ik mezelf een rood-witte pyjama, stop mijn knuffel in mijn hand, en laat me naar het raam gaan dat de hele zomernacht op een kier heeft gestaan. De gordijnen wapperen in een bries en ik zet het raam verder open, ga op mijn tenen staan, kijk de tuin in zoals ik dat elke zaterdagochtend doe om naar jullie te wuiven, maar ik zie jou niet, noch mama, noch papa. Zo hoort een zomerse zaterdag niet te beginnen, maar dat besef ik niet ten volle. Ik voel alleen een rilling die van mijn bekken over mijn ruggengraat naar mijn schouders kruipt, een voor gevoel waarop ik later altijd tijdens matches zou kunnen vertrouwen, een gevoel dat me zegt dat een radertje in onze machine van elf stokt, iemand houdt zijn positie niet, ik stuur bij en zo blijven we het gevaar voor.

Alles voor controle.

Maar niets van dat verweer als zesjarige, als kind dat zijn wereld en zijn thuis niet heeft gekozen, ook maar zoon en broer is van, hoogstens even aarzelt om aan de dag te beginnen en zoals elke zaterdagochtend naar beneden triptrapt.

De ontbijttafel en de keuken zijn een slagveld. Een melkbeker ligt in scherven op de tegels naast je stoel, naast een bord, twee borden, nee, het zijn alle borden en alle stukken bestek. Vaas met bloemen uit de tuin, toast, hagelslag, botervlootje, kaas en jam, alles ligt in scherven en vegen en spetters op de grond, alsof de keuken slagzij heeft gemaakt.

De percolator borrelt. De koffie is klaar. De koelkastdeur staat open. De deur naar de tuin staat open. Wat doet een kind van zes dan? Stilstaan? Niet begrijpen? Het tafereel re-

gistreren en aanvaarden als iets wat vanaf dan zo hoort? Ik herinner me er niets van. Ik speel nauwelijks een rol in het verhaal dat jullie van die dag maken, word even in het begin opgemerkt en op het einde heb ik de eer te mogen afronden wanneer ik in de late avond vanuit de tuin naar het dak van ons huis wijs. Maar dat ik niet meespeel, aan de zijlijn sta als toeschouwer die de spelregels nog niet snapt, dat het vooral jullie vertelling is, dat vinden jullie nog aandoenlijker. Kleine Jon wist van niets. Hoe meer daarop wordt gewezen, hoe meer erkend wordt dat ik vergeten was. Dat ik die dag zélf mijn voetbalspullen had aangetrokken en had gevraagd of het geen tijd was om te vertrekken, daarop volgde geen antwoord omdat jij verdwenen was, weggelopen, werd gevreesd. De minste aandacht is gegaan naar het kind dat zijn rol wél wist te spelen, dat wel overal paste, dat zichzelf kon redden. Het moest wel. Dat weet ik. Begrijp ik. De figurant.

Papa verschijnt aan de tuindeur, lijkt even een inbreker in eigen huis, scant de woonkamer, de keuken, kijkt voorbij de ravage alsof die bij de dag hoort, kijkt over me heen. Zijn eerste zin is niet ‘Dag kleine Jon’, hij wil ook niet weten of ik lekker geslapen heb wanneer hij binnenkomt en op zijn tenen snel voorbij de scherven laveert als een cartoonfiguur die wat mispeuterd heeft. In de keuken opent hij de hoge bezemkast, waar ik me weleens verstop, en vraagt me, zijn hoofd nog achter de deur: ‘Heb je Lenman nog gezien?’

Dat ‘nog’ heb ik pas in jullie latere versies horen opduiken. Dat maakte de vraag achtelozer, grappiger en onvoorstelbaarder voor jullie, alsof jij al lang het huis had verlaten en af en toe nog eens wat van je liet horen. Het deed de vraag klinken

als ‘Hoe zou het met Lenny zijn?’ of ‘Wat zou Lenman tegenwoordig uitspoken?’, terwijl mama en papa die ochtend totaal overstuur en radeloos waren en niet hadden kunnen zien aankomen dat iets die ochtend niet was gegaan zoals je dat gewend was, dat een klein conflict over de gewenste hoeveelheid hagelslag tot een chantagespel zou leiden waarbij je een mok melk liet vallen, wat tot een conflict over opkuisen leidde waarbij je geen millimeter van je ‘neen’ week. Het ja-nee-ja-nee werd bitser tot je explodeerde, uit jezelf knalde, en in je smalle, pezige lijf de spierkracht ontdekte om de hele tafel met één beweging te laten kapseizen en daarop weg te rennen om een hele dag spoorloos te verdwijnen, de wereld in.

Jij bent nog geen negen, ik speel mijn eerste seizoen voetbal in de buurtploeg. Jij zou met de jaren veranderen, mondjesmaat beter passen in een wereld waarvoor je niet gemaakt leek, die je tegenwerkte, maar je kern zou blijven: dat de dingen moeten en zouden gebeuren op jouw manier, op jouw voorwaarden. Dat is jouw strijd en die streed je ten koste van jezelf en je omgeving en mij én Nejo, hem ook, dat arme, altijd door jou opgejaagde beest. Twee katachtigen in huis is er één te veel.

Papa negeert de ravage en zet zich op één knie voor me. Neemt mijn bovenarmen vast, hard. Is hij boos?

‘Is je broer soms boven? In jullie kamer? Heb je Lenman boven gezien of gehoord? In een kast?’ Papa laat me daar en verdwijnt de trap op.

Ik beeld me in dat ik bij dat slagveld blijf en dat de radio speelt.

Muziek.

Ik voeg nieuws uit die maanden toe, over Lehman Brothers dat een verlies over het derde kwartaal van bijna vier miljard dollar heeft gerapporteerd, over het toenemende aantal Amerikaanse gezinnen dat uit hun huis wordt gezet, en mijn zesjarige ik begrijpt dat grote broer zoek is. Echt zoek. Dat hij weleens kon verdwijnen in huis, dat was normaal, maar deze keer is anders, dat moet ik hebben aangevoeld, want ik vergeet mijn honger en ga mee zoeken, begin onder de sofa, gek genoeg, volgens jullie vertelling, volg het voorbeeld van mama en papa.

Waar is mama, eigenlijk?

Je hebt de tuindeur opengelaten, of beter, opengezet, om de indruk te wekken dat je De Wildernis in bent getrokken zoals we dat noemen, die achter ons huis begint en via het oude treinspoor en de terreinen van de verwarmingszaak enkele honderden meters verderop naar de kazerne leidt waar nog enkele militairen werken. Die open tuindeur: daardoor is mams naar je op zoek gegaan in onze buurt, in steeds wijdere cirkels, om weer thuis te komen, gezicht rood, ogen vast rood van het huilen, om te melden dat ze je niet heeft gevonden. Nergens. Onze ouders zitten verslagen in het salon, papa met de telefoon in de hand. Niemand van je enkele vrienden uit onze buurt heeft je gezien of gehoord, niemand die ze hebben opgebeld kan helpen, je bent zelfs niet in de buurtwinkel gespot waar je stiekem snoep gaat kopen. Met familie bellen om hulp te vragen heeft geen enkele zin, dat is wel het laatste wat ze zouden doen gezien hun houding tegenover de 'aanpak' thuis zoals onze grootouders van mama's kant dat noemen. Dus zouden ze wachten, en alvast

opruimen. Beginnen samen aan de keuken, rapen de eerste scherven op, sluiten de koelkastdeur. Deppen de melk op, vegen in stilte de vloer. Hoelang moet je wachten tot je een kind als vermist kunt opgeven? Laten ze op dat moment die gedachte al toe? Hopen ze dat je niet veraf bent, dat je na een tijd honger zal krijgen en doodleuk komt binnengewandeld, op het moment dat jij hebt gekozen, wanneer jij het wel goed vindt, zo?

Je had nooit zin voor proportie. Het was binair alles of niets voor je, je at liever geen koek dan te delen, en dus wordt het vijf uur, zes uur, en nog laat je jezelf niet vinden. Ik moet rond onze ouders hebben gehangen, niet zeker wat ik moet of mag doen, vraag wanneer je zou terugkomen om geen antwoord te krijgen, honger voorbij, vergeet zelfs voetbal hoewel ik mijn outfit nog steeds draag, en waar jullie me steeds op wijzen: ik ben degene die in de tuin rondhangt, af en toe, jongleer met mijn bal, trap tegen de muur, om dan weer naar binnen te gaan. Veel later zet de schemering in, papa troost mama die haar hoofd op zijn schouder heeft gelegd, en ik ga opnieuw de tuin in om mijn bal op te rapen, ik houd hem altijd bij me op onze kamer, toen was ik al zo. Ik houd hem in mijn beide handen wanneer ik een steentje op mijn kop krijg, me omdraai, en naar boven kijk, boven ons slaapkamerraam, naar de nok van ons dak. Daar zit jij, rugzakje om, roerlozer nog dan onze kat die zich veilig op een halve meter van je heeft geposteerd als een soort waker, als zielsgenoot.

Het zou een schilderij kunnen zijn, een prent op de laatste pagina van een slecht kinderboek met een overduidelijke boodschap, *De jongen op het dak is anders*, of zo. De donkere

gevel van ons huis, de wolken en de hemel in het laatste blauw van de dag, nog net niet zwart, de rechte lijn van de nok onderbroken door jouw silhouet dat nog donkerder dan de lucht is, knieën opgetrokken, armen eromheen, blik op de horizon, doen alsof je dat steentje niet naar me hebt gemikt, roerloos, en wat verder van je Nejo, helemaal zwart. Natuurlijk roep ik om mama en papa, hard en lang, waarop ze de tuin in komen gerend en mijn wijzende arm met hun blik volgen. Ze houden de adem in, grijpen elkaar vast en niemand durft wat te zeggen, alsof we de sint tijdens zijn halsbrekende werk hebben betrappt.

Tot ik zeg: ‘Len is daar. Daar. Boven.’

Ze knikken, verstijfd. Je zit ruim acht meter boven de begane grond, op de nok van ons dak. Wat als dit een voortzetting is van het conflict aan de ontbijttafel en de inzet is geworden, of je jezelf zou durven laten vallen of niet? Volgens het verhaal hebben we elkaar minutenlang aangestaard, wij even roerloos als jij, ik mijn voetbal in mijn handen, tot onze kat besluit dat het goed is geweest en over de nok naar het huis van de burens trippelt. Daarop kom jij in beweging, zet je op handen en voeten, maar niet om het dak af te klauteren naar het open raam van onze kamer, nee, je kruipt naar de zijkant van ons huis, dat halfopen is, met een zijgevel die uit een raam en verder bakstenen bestaat die zo waren gemetseld dat er enkele uitstaken, schijnbaar zonder patroon. Jij hebt er een klimroute in gezien, want aan de rand van de nok gekomen draai je je om, laat je zakken, vindt met een voet makkelijk steun op een van de uitstekende stenen en komt naar beneden, behendig en snel, alsof je dat al zo vaak hebt